

Péče o dítě

Stát má pozitivní povinnost zajistit nejen vydání rozhodnutí upravujícího poměry k nezletilým dětem, ale i jeho faktický výkon; soudy jsou proto povinny aktivně využívat dostupné prostředky, včetně ukládání pokut podle § 502 zákona o zvláštních řízeních soudních. Nejsou-li tato rozhodnutí dlouhodobě plněna, může nečinnost soudu představovat porušení práva na rodinný život podle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a práva na péči o dítě a jeho výchovu podle čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 1938/25 ze dne 26.8.2025)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele D. J., zastoupeného JUDr. S.K., advokátem, sídlem H.B., proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 25 Co 30/2025-3923 ze dne 27. 3. 2025 a rozsudku Okresního soudu v Havlíčkově Brodě č. j. 0 P 92/2019-3589 ze dne 18. 10. 2024, za účasti Krajského soudu v Hradci Králové a Okresního soudu v Havlíčkově Brodě, a nezletilých a) O. J. a b) J. J., zastoupených opatrovníkem městem Havlíčkův Brod, sídlem Havlíčkově náměstí 57, Havlíčkův Brod, jako vedlejších účastníků řízení, tak, že částí výroku II rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 25 Co 30/2025-3923 ze dne 27. 3. 2025, kterou byl potvrzen výrok I rozsudku soudu prvního stupně, a výrokem I rozsudku Okresního soudu v Havlíčkově Brodě č. j. 0 P 92/2019-3589 ze dne 18. 10. 2024 byla porušena práva stěžovatele na rodinný život podle článku 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a článku 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, na péči a výchovu dítěte podle článku 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a na soudní ochranu podle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a proto se uvedené výroky rozhodnutí ruší. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění:

I. Podstata nálezu

1. Ústavní soud v tomto nálezu posuzoval, zda obecné soudy dostaly své povinnosti zajistit účinný výkon rozhodnutí upravujících poměry k nezletilým dětem. Dospěl k závěru, že jejich postup v projednávané věci byl v rozporu s ústavními požadavky, protože nevěnovaly náležitou pozornost dlouhodobému neplnění vykonatelných rozhodnutí, důsledně nezkoumaly tvrzené překážky bránící předávání dětí a rezignovaly na využití prostředků, které by mohly zajistit realizaci ústavně zaručených práv rodiče.

II. Shrnutí skutkových a procesních okolností

2. Stěžovatel je otcem nezletilých vedlejších účastníků. Řízení o poměrech k nezletilým bylo zahájeno u Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ("okresní soud") již v roce 2019, kdy dětem nebyl ani jeden rok. Od května 2021 byly jejich poměry opakovaně upravovány předběžnými opatřeními.

3. Poměry k nezletilým byly naposledy meritorně upraveny rozsudkem Okresního soudu v Havlíčkově Brodě č. j. 0 P 92/2019-2168 ze dne 21. 4. 2023, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ("odvolací soud") č. j. 25 Co 180/2023-2551 ze dne 21. 9. 2023. Na jejich základě byly děti svěřeny do střídavé péče obou rodičů v týdenním režimu: v sudých týdnech od pátku 16:00 hod. do následujícího pátku 16:00 hod. do péče otce, v lichých týdnech ve stejném čase do péče matky.

Režim péče byl dále upraven pro období prázdnin a svátků. Předávání dětí bylo stanoveno tak, že rodič, jemuž péče končí, je povinen předat děti druhému rodiči ve stanovený čas v místě jeho bydliště. Následně byla vydána další rozhodnutí, včetně několika předběžných opatření, kterými se Ústavní soud v tomto řízení již nezabýval.

4. V říjnu 2024 napadeným rozsudkem okresní soud:

I. zamítl návrhy stěžovatele na uložení pokuty matce za celkem 51 neuskutečněných styků otce s nezletilými a nepředání dětí otci v rámci střídavé péče, a to za období od června 2021 do září 2024;

II. nařídil rodičům setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie;

III. zamítl návrh otce o změnu výchovy a výživy;

IV. zamítl návrh matky na úpravu styku s nezletilými;

V. zamítl návrh matky o změnu výchovy a výživy;

VI. zamítl návrh o nestanovení výživného matce;

VII. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

5. Okresní soud uzavřel, že návrhy stěžovatele na uložení pokuty matce v maximální výši 50 000 Kč nejsou důvodné. Asistované styky, které měly probíhat v rodinné poradně Jimedis, z. s., v Jihlavě mezi červnem 2021 a lednem 2022, se podle něj neuskutečnily, avšak nikoli výlučně vinou matky. Soud odkázal na tehdy platná protiepidemická opatření, opakované karantény nezletilých, jejich polorodé sestry i matky, a na to, že v lednu 2022 se matka účastnila dopravní nehody. Navíc byl styk v dané době upraven předběžnými opatřeními a probíhalo řízení o změně péče a úpravě styku, které bylo ukončeno rozsudkem v dubnu 2023. Podle okresního soudu se návrhy na výkon týkaly rozhodnutí, která mezitím pozbyla účinnosti a nelze je již vykonat.

6. Dále okresní soud zjistil, že matka byla v pracovní neschopnosti od 20. 3. 2023 do 3. 7. 2023 a od 13. 11. 2023 do 20. 5. 2024. Během této doby se starala o děti, včetně jejich doprovodu na volnočasové aktivity a k lékařům; proto nemohla děti předat otci do jeho péče v červnu a začátkem července 2023 a také od listopadu 2023 do dubna 2024. V mezidobí, ode dne 22. 9. 2023, byly děti nemocné, a proto nebylo možné předání ani 6. 10. 2023. V této době také byly nejasnosti ohledně platnosti různých rozhodnutí o úpravě péče, což se týká nepředání dne 20. 10. 2023. V květnu 2024 byly děti opět nemocné. V srpnu a září 2024 rodiče jednali o různých způsobech předání dětí, ale otec trval na místě předání podle soudního rozhodnutí.

7. Podle zjištění okresního soudu matka nerespektovala v srpnu 2024 a září 2024 vykonatelný rozsudek a v části roku 2021 předběžná opatření, a návrhy na výkon rozhodnutí by proto mohly být oprávněné, nicméně zohlednil, že se tak stalo v době, kdy probíhalo řízení o změnu péče a úpravu styku. Navíc nařízení výkonu rozhodnutí, které už není platné, by bylo pouze formální. Ačkoli matka v některých případech rozhodnutí nerespektovala, soud nepovažoval její postup za svévolný či bezdůvodný. Naopak, existovaly objektivní překážky a návrhy na výkon rozhodnutí uložením pokuty by neplnily svůj účel. Všechny návrhy stěžovatele byly proto zamítnuty. Okresní soud vyhověl pouze návrhu na nařízení setkání s pedopsychologem a vysvětlil, proč zamítl jednotlivé návrhy rodičů týkající se úpravy poměrů k nezletilým dětem.

8. K odvolání rodičů odvolací soud v březnu 2025 napadeným rozsudkem:

I. změnil rozsudek okresního soudu ve výrocích III a V tak, že změnil rozsudek, jímž byly naposledy

upraveny poměry k nezletilým, tak, že čas předávání a přebírání nezletilých dětí mezi rodiči se stanovuje na 18:00 hod.;

II. potvrdil rozsudek okresního soudu ve výrocích I, IV, VI a ve zbývajících zamítavých částech výroků III a V;

III. změnil rozsudek okresního soudu ve výroku II tak, že se rodičům nenařizuje setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie;

IV. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

9. Odvolací soud zdůraznil, že na opakovaném neuskutečnění styku či předání a přebírání dětí mají zásadní podíl oba rodiče. Vzájemná animozita rodičů byla a je natolik iracionální, že oba hledali malicherné důvody, aby se styk s dětmi a jejich předávání do péče neuskutečňovaly. Nelze přesně určit, kdo z nich má na situaci větší podíl, ale nelze vyloučit, že i matka by mohla podávat návrhy na výkon rozhodnutí, byť se stejným výsledkem - tedy zamítnutím. Okresní soud správně postihl případy, kdy matka nemohla rozhodnutí splnit z objektivních důvodů, jako jsou nemoci matky a nezletilých, proticovidová opatření apod. Odvolací soud také apeloval na rodiče, aby přestali používat děti jako rukojmí ve svých dlouhodobých sporech. O návrzích, o kterých podle stěžovatele okresní soud nerozhodl, odvolací soud nemohl rozhodnout. Odvolací soud poté vysvětlil, proč považoval rozsudek okresního soudu převážně za správný a proč na rozdíl od okresního soudu nenařídil setkání rodičů s pedopsychologem.

III. Argumentace stěžovatele

10. Ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označených rozsudků; tvrdí, že jimi byla porušena jeho ústavně zaručená práva podle čl. 32, čl. 36 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod ("Listina").

11. Stěžovatel namítá, že obecné soudy tolerují a udržují protiprávní stav, kdy se otec již šest let nemůže vídat se svými dětmi, přestože způsob styku a předávání byl od roku 2019 přesně stanoven soudními rozhodnutími. Od května 2023 matka nepředává děti do střídavé péče otce, a to i přes pravomocný rozsudek a související předběžná opatření. Nezletilé děti nebyly v kontaktu se svým otcem během nařízené střídavé péče po dobu 13 měsíců výhradně kvůli matce (46 předání z 55 možných bylo podle něj zmařeno matkou).

12. Podle stěžovatele obecné soudy selhávají při vymáhání vlastních rozhodnutí. Opakovaně podával desítky návrhů na výkon rozhodnutí, které soudy ignorují nebo projednávají s extrémními průtahy. Bránění styku a nepředávání dětí dokládá konkrétními důkazy - záznamy o pokusech o předání, svědectvími i policejními protokoly. Soudy podle něj nečiní efektivní kroky, a matka tak nemá motivaci rozhodnutí respektovat. Nečinnost soudů podle něj vytváří pro matku "komfortní podmínky", neboť za opakované porušování není pokutována. Stěžovatel je přesvědčen, že bez výrazných a rychlých pokut matka děti předávat nebude, což trvale poškozuje děti.

13. Stěžovatel upozorňuje na závažné průtahy a nečinnost soudů, které podle něj vedly k narušení citových vazeb dětí k otci; opakované průtahy potvrdil také Veřejný ochránce práv. Příkladem průtahů je i to, že okresní soud rozhodl jedním výrokiem o 48 návrzích na nařízení výkonu rozhodnutí v některých případech až po čtyřech letech od jejich podání, o řadě dalších návrhů doposud rozhodnuto nebylo.

14. Dále stěžovatel namítá formalistický a paušalizující přístup soudů, které vinu na nefunkčnosti střídavé péče přisuzují oběma rodičům. Odmítá tvrzení, že za problémy mohou oba rodiče stejně, a tvrdí, že vina leží výhradně na matce, která podle něj brání komunikaci. Opakovaná setkání s

pedopsychologem považuje za neúčelná, protože matka neměla vůli ke spolupráci, což jen prodlužovalo řízení místo toho, aby soudy řešily věc účinně - ukládáním pokut.

IV. Vyjádření k ústavní stížnosti a replika stěžovatele

15. Okresní soud odkázal na odůvodnění svého rozsudku, dále zrekapituloval úkony, které ve věci učinil po vydání rozsudku a kterých jsou desítky. Uvedl, že se již dříve podrobně vyjadřoval k opakovaným ústavním stížnostem stěžovatele a tato dřívější vyjádření znovu přiložil.

16. Odvolací soud pouze odkázal na odůvodnění svého rozsudku.

17. Opatrovník ve vyjádření shrnul aktuální situaci a její vývoj. Po vydání napadeného rozsudku okresního soudu byla opakovaně změněna pravidla pro předávání nezletilých na základě několika předběžných opatření - děti měly být předávány v místě bydliště rodiče, u něhož péče končila. Otec si je však v bydlišti matky přebírat odmítal. Následně byl styk nově upraven napadeným rozsudkem odvolacího soudu. V červenci 2025 okresní soud zamítl další návrh matky, který směřoval ke změně předávání dětí.

18. Soud vydává v řízení o nezletilých opakovaně řadu rozhodnutí na základě četných návrhů rodičů. Ani jedno z těchto rozhodnutí nepřineslo změnu, která by vedla k pravidelnému pobytu dětí u otce v rozsahu stanoveném soudem. Opatrovník se rodiče snažil opakovaně směřovat k uklidnění napjaté situace, dodržování soudních rozhodnutí a ke spolupráci v zájmu dětí, přesto k předávání dětí v rámci střídavé péče dlouhodobě nedochází. Děti jsou v péči otce velmi sporadicky; v roce 2024 se předání uskutečnilo pouze jednou v říjnu, v roce 2025 jednou v květnu. Do problematického předávání dětí jsou zapojovány další instituce - mateřské školy, základní škola, Česká školní inspekce, Policie ČR a další. Rodiče si děti nepředávají ani ve dnech následujících poté, kdy jimi tvrzené překážky pominou. Matka nenabízí alternativní termíny pro předání dětí v místě otcova bydliště. Navrhuje, aby si je přebíral na veřejně přístupných místech (před školou, jejím bydlištěm, na hřišti apod.). Otec její návrhy odmítá, předjímá negativní chování matky i dalších osob a traumatizaci dětí v důsledku jejího jednání.

19. Matka se ve stanovené lhůtě k ústavní stížnosti nevyjádřila, a proto má Ústavní soud za to, že se postavení vedlejší účastnice vzdala (§ 28 odst. 2 a § 63 zákona o Ústavním soudu, ve spojení s § 101 odst. 4 o. s. ř.).

20. Stěžovatel v replice převážně zrekapituloval a rozvinul svoji argumentaci z ústavní stížnosti. Vyjádření okresního i odvolacího soudu jsou podle něj pouze formální, bez reakce na podstatu jeho námitek a odrážejí dlouhodobý alibistický přístup k věci. Kritizuje opakované, mnohdy mnohaměsíční, neodůvodněné převody spisu mezi soudy, ignorování opakovaných výzev odvolacího soudu k projednání jeho návrhů a faktickou rezignaci obou soudních instancí na autoritativní vymáhání rozsudků. Tvrdí, že matka děti stěžovateli nadále nepředává, takže je nucen podávat další návrhy na výkon rozhodnutí. Vyjádření opatrovníka považuje za účelové a zaměřené na ochranu matky. Poukázal také na další řízení týkající se nezletilých a tvrzená pochybení soudů v nich.

V. Předpoklady řízení před Ústavním soudem

21. Ve vztahu k výroků IV, V a VI rozsudku okresního soudu a výroku II v části, v níž byly uvedené výroky rozsudku okresního soudu potvrzeny, byla ústavní stížnost podána neoprávněnou osobou, neboť v této části byly zamítnuty návrhy matky, a tudíž jimi nemohla být porušena ústavně zaručená práva stěžovatele.

22. Ve zbývající části byla ústavní stížnost podána k tomu oprávněnou osobou včas (§ 72 odst. 1 a 3 zákona o Ústavním soudu) a je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario). Stěžovatel je řádně zastoupen advokátem (§ 30 odst. 1 zákon o Ústavním soudu) a Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti příslušný.

VI. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

23. Ačkoli stěžovatel formálně napadá rozsudky v celém rozsahu, svou argumentaci směřuje pouze proti výrokům týkajícím se návrhů na výkon rozhodnutí. Ve vztahu k ostatním výrokům, u nichž byly splněny procesní podmínky pro jejich přezkum - tedy o změně péče a výchovy, výživném, nařízení setkání s odborníkem a nákladech řízení - stěžovatel žádné konkrétní námítky nevznáší. Ústavní stížnost je proto v této části zjevně neopodstatněná.

24. Ve zbývající části dospěl Ústavní soud k závěru, že je ústavní stížnost důvodná.

25. Podstatou ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatele s tím, že obecné soudy neshledaly důvodnými jeho návrhy na uložení pokuty matce podle § 502 z. ř. s., přestože se soudem stanovený styk ani následná střídavá péče dlouhodobě nerealizují. Přezkum Ústavního soudu je proto zaměřen tímto směrem.

26. Při posuzování zásahů do práva na rodinný život je nutné vycházet z čl. 10 odst. 2 Listiny a z čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ("Úmluva"), které zaručují ochranu před neoprávněnými zásahy orgánů veřejné moci do soukromého a rodinného života. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva ("ESLP") tento negativní závazek veřejné moci doplňuje pozitivní povinnost přijímat účinná opatření k ochraně a podpoře rodinného života, zejména vztahu rodiče a dítěte [srov. nález sp. zn. II. ÚS 3765/11 ze dne 13. 3. 2012 (všechna rozhodnutí na <https://nalus.usoud.cz>) či rozsudky ESLP ve věci Eriksson proti Švédsku ze dne 22. 6. 1989, č. stížnosti 11373/85, a ve věci Zawadka proti Polsku ze dne 23. 6. 2005, č. stížnosti 48542/99].

27. Základním prvkem rodinného života je soužití rodičů a dětí, což zahrnuje nejen právo rodiče na kontakt s dítětem, ale i právo dítěte na péči a výchovu oběma rodiči rovnocenně podle čl. 32 odst. 4 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (srov. nález

sp. zn. III. ÚS 440/2000 ze dne 7. 12. 2000 či rozsudek ESLP ve věci Dostál proti České republice ze dne 21. 2. 2006, č. stížnosti 26739/04, § 55). Být spolu znamená pro rodiče a jejich děti jeden ze základních prvků rodinného života, a to i přes rozkoly ve vztazích mezi rodiči. Dítě má právo udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči a oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte (čl. 9 odst. 3 a čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte).

28. Státní orgány nesou odpovědnost nejen za vydání ústavně souladného rozhodnutí o úpravě poměrů k dětem, ale také za jeho reálné a účinné prosazení. Povinnost zajistit výkon rozhodnutí představuje klíčový aspekt pozitivního závazku státu podle čl. 8 Úmluvy. Nečinnost vnitrostátních soudů či absence adekvátních opatření vedoucí ke znemožnění styku po delší dobu je porušením této povinnosti (viz např. rozsudky ESLP ve věci Krasicki proti Polsku ze dne 15. 4. 2014, č. stížnosti 17254/11, § 81-88, či ve věci Anagnostakis a ostatní proti Řecku ze dne 23. 9. 2021, č. stížnosti 46075/16).

29. Vždy je přitom třeba dbát na proporcionalitu zásahů a respektovat zájmy všech dotčených osob, zejména dítěte (viz např. rozsudek ESLP ve věci Voleský proti České republice ze dne 10. 6. 2003, č. stížnosti 63627/00, § 118). Rozhodující je zjistit, zda státní orgány přijaly za účelem naplnění pozitivních závazků veškerá opatření, která od nich bylo možné v daném případě rozumně očekávat

(viz rozsudek ESLP ve věci Nuutinen proti Finsku ze dne 27. 6. 2000, č. stížnosti 32842/96, § 128).

30. Jedním z aktivních prostředků směřujících k ochraně práva na rodinný život (čl. 10 odst. 2 Listiny, čl. 8 Úmluvy) je uložení pokuty podle § 502 z. ř. s. Účelem pokuty primárně není sankcionování povinného rodiče za dobrovolné nesplnění povinnosti, ale jde o prostředek donucení povinného, aby respektoval právní poměry založené vykonávaným titulem. Jejím uložení je sledována ochrana zájmu jednoho z účastníků řízení na respektování právních poměrů založených vykonatelným rozhodnutím soudu (viz nález sp. zn. III. ÚS 3462/14 ze dne 13. 10. 2015).

31. Vyplývá-li ze zjištěných okolností, že povinný rodič nemohl splnit povinnost stanovenou soudem přes zjevnou a odpovídající snahu, nelze považovat zákonné podmínky pro uložení pokuty za naplněné (srov. například nález sp. zn. II. ÚS 3489/15 ze dne 19. 4. 2016, bod 20). Jinými slovy, soud musí zkoumat, zda existovaly objektivní překážky bránící splnění povinnosti; jejich existenci musí tvrdit a prokazovat povinný rodič.

32. V posuzované věci dospěl Ústavní soud k závěru, že obecné soudy předestřeným povinností nedostály - neúčinnily dostatečná opatření, aby práva přiznaná soudním rozhodnutím nebyla pouze formální, ale byla také fakticky vykonávána. Zajištění respektu k rozhodnutím (exekučním titulům) je nezbytné, jinak jsou soudní úpravy péče o děti zbaveny reálného dopadu. V situacích, kdy rodič oprávněný ke styku nebo péči o dítě nemá žádnou reálnou možnost svá práva vykonávat, měly soudy využít dostupné prostředky k nápravě, včetně uložení pokuty.

33. Je nesporné, že styk otce s nezletilými dětmi a jejich předávání v rámci střídavé péče se dlouhodobě neuskutečňuje, a to přinejmenším od roku 2021, přestože matka byla opakovaně vyzývána k dobrovolnému splnění povinností. Podle vyjádření opatrovníka byly děti za poslední rok a půl v péči otce pouze dvakrát. Takto závažné přerušování kontaktu mezi otcem a jeho dětmi představuje podstatný zásah do jeho práva na rodinný život a fakticky mu znemožňuje podílet se na jejich péči a výchově, navzdory pravomocně upravené střídavé péči.

34. Argumenty, na jejichž základě soudy návrhy stěžovatele zamítly, podle Ústavního soudu neobstojí. Je krajně nepravděpodobné, že by v tak vysokém počtu případů (desítky zmařených předání) existovaly výlučně objektivní či omluvitelné důvody, které by znemožňovaly dodržení vykonatelných rozhodnutí. V takové situaci je třeba pečlivě zkoumat, zda matce v předávání dětí bránily v každém jednotlivém případě konkrétní objektivní okolnosti a zda vyvinula dostatečnou snahu jim předejít. Zároveň je nezbytné zhodnotit, zda nejde o opakující se vzorec chování, který systematicky vylučuje druhého rodiče z péče o děti. Obecné soudy takové posouzení neprovedly a jejich rozhodnutí nesplňují požadavky na řádné odůvodnění plynoucí z čl. 36 odst. 1 Listiny (viz např. nález sp. zn. II. ÚS 297/22 ze dne 26. 6. 2023, body 28 a 29). Výsledkem je stav, v němž nebyla stěžovateli poskytnuta účinná ochrana jeho práv na rodinný život (čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy) a na péči a výchovu dítěte (čl. 32 odst. 4 Listiny), a jímž je tolerováno dlouhodobé nerespektování soudních rozhodnutí, což подрývá autoritu soudu.

35. Okresní soud paušálně odůvodnil zmaření asistovaných styků podle předběžných opatření z roku 2021 s odkazem na tehdy platná protiepidemická opatření a opakovanou karanténu nezletilých, jejich polorodé sestry a matky. Existence nekonkretizovaných protiepidemických opatření sama o sobě neznamená, že styky nemohly probíhat. Brání-li se povinný rodič tvrzením, že styk nebylo možné realizovat z důvodu mimořádných opatření souvisejících s pandemií COVID-19, musí soudy důkladně zkoumat, zda nejde o jejich zneužívání a zda tu skutečně byly objektivní okolnosti bránící styku, např. přímé onemocnění, karanténa apod. (viz usnesení odvolacího soudu sp. zn. 21 Co 258/2020 ze dne 27. 1. 2021). Odkazuje-li okresní soud neurčitě na karanténu dětí a matky, není z jeho rozhodnutí zřejmé, na základě čeho k tomuto skutkovému závěru dospěl, po jak dlouhou dobu měly být tyto osoby v karanténě a které konkrétní styky z tohoto důvodu neproběhly. Obdobně z

obecné zmínky o matčině autonehodě z ledna 2022 nelze dovodit takové následky, které by zcela bránily stykům, aniž by navíc bylo zřejmé, kterým konkrétně.

36. Dále není podle Ústavního soudu jasné, jaký vliv na neuskutečnění styků má skutečnost, že byly nařízeny na základě předběžného opatření. Jeho porušení nelze opomíjet s odůvodněním, že šlo "pouze" o předběžné opatření, neboť takový přístup popírá jeho smysl a účel - tedy dočasné upravení vztahů. Také vykonatelné usnesení o předběžném opatření je exekučním titulem. Stejně tak není relevantní argumentace, že probíhalo řízení o změně péče, neboť právě proto bylo předběžné opatření vydáno, aby do meritorního rozhodnutí byly vztahy mezi rodiči a dětmi vykonatelně upraveny. Dokud však nebylo změněno či zrušeno, na jeho platnosti a vykonatelnosti to nic nemění.

37. Návrh na výkon rozhodnutí nelze zamítnout ani s odůvodněním, že již bylo změněno či zrušeno a nahrazeno novým. Je z povahy věci zřejmé, že styk, který se neuskutečnil, již nemůže být nahrazen; to však neznamená, že porušení již neúčinné úpravy není významné. Ačkoli se rozhodnutí upravující poměry k nezletilým formálně i obsahově mění, stále jde o stejné rodiče i děti, v jejichž nejlepším zájmu je rovnoměrná péče obou rodičů, což se fakticky neděje.

38. Zajištění styku či předání dětí druhému rodiči musí být pro pečujícího rodiče prioritou. Zjištění příčin dřívějších porušení je nezbytné pro posouzení celkového přístupu povinného rodiče k plnění soudních povinností a případně pro určení účelnosti výše pokuty s cílem zajistit jejich dodržování do budoucna. Jednotlivá porušení nelze posuzovat izolovaně, ale vždy v kontextu celého vývoje věci, zejména s ohledem na jejich opakovanost, délku trvání a postoj povinného rodiče k výkonu jeho povinností. Systematické a dlouhodobé nepředávání dětí druhému rodiči může postupem času mít nezvratné důsledky na vztah dítěte s rodičem, se kterým v danou dobu nežije. O to přísnější musí být požadavky na tvrzení a prokázání případných překážek, které nejsou jednorázového charakteru.

39. Nejvyšší počet zmařených předání po vydání rozsudku v dubnu 2023 matka odůvodnila svou pracovní neschopností v období od března 2023 do července 2023 a od listopadu 2023 do května 2024. Okresní soud se spokojil pouze s tím, že matka byla v pracovní neschopnosti, z čehož následně dovodil, že po toto období nejsou návrhy stěžovatele důvodné. Takový závěr je však nepřijatelně paušalizující. Pracovní neschopnost jednoho z rodičů sama o sobě nebrání předání dítěte druhému rodiči. Záleží na povaze pracovní neschopnosti, její délce a rozsahu povolených vycházek. Nebylo však zjištěno, jaký měla matka režim vycházek, zda žádala o jejich rozšíření nebo zda byly reálně překážkou předání dětí otci. Zároveň okresní soud uvádí, že matka děti vodila do školky nebo je doprovázela na zájmové aktivity, což snižuje věrohodnost jejího tvrzení o nemožnosti předání.

40. Okresní soud sice identifikoval několik případů, kdy matka nedodržela vykonatelná rozhodnutí (tři předání v srpnu a září 2024 a nspecifikované asistované styky podle předběžného opatření z roku 2021), opět však opřel své závěry o již dříve použité paušální argumenty týkající se jiných období, podle nichž nelze mít za prokázané, že by matka rozhodnutí nerespektovala bezdůvodně. Není zřejmé, proč v tomto rozsahu nemohlo být návrhu na výkon rozhodnutí vyhověno.

41. Jako důvod zamítnutí návrhu nelze přijmout ani odvolacím soudem zdůrazňovanou skutečnost, že vztahy mezi rodiči jsou konfliktní a oba rodiče mají určitý podíl na zavinění dlouhodobého nepředávání nezletilých (což je nepochybně pravda). Nespolečná péče rodičů však nezprošťuje soudy povinnosti aktivně zajistit výkon rozhodnutí ve věcech péče o dítě. Naopak - právě v případech, kdy je komunikace mezi rodiči narušená, se od soudu očekává, že aktivně hledá řešení, aby bylo právo dítěte na kontakt s oběma rodiči skutečně naplňováno (srov. např. rozsudek ESLP ve věci *Zavřel proti České republice* ze dne 18. 1. 2007, č. stížnosti 14044/05, § 52). Nečinnost či rezignace na výkon rozhodnutí znamená popření účinné ochrany základních práv.

42. Uvedená zásada platí vůči oběma rodičům rovnoměrně. Soudy musí důsledně trvat na výkonu

svých rozhodnutí a vyžadovat jejich plnění bez rozdílu, i když s nimi některý z rodičů nesouhlasí; není proto případný argument odvolacího soudu, že by obdobnému návrhu matky nevyhověl. Cílem není hledat viníka nebo někoho trestat, ale zajistit, aby mělo dítě pravidelný a smysluplný kontakt s oběma rodiči. Okolnost, že rozhodnutí nedodržují oba rodiče, nemůže být proto relevantní. Neexistuje-li konkrétní a vážný důvod, proč děti nepředat, musí být rozhodnutí soudu rodiči respektována.

43. V dané věci navíc není zřejmé, jaký konkrétní podíl na neuskutečněných stycích a nepředání dětí lze stěžovateli přičíst. Odmítl-li by děti ve stanoveném místě a čase převzít, mohlo by být jeho chování relevantní, avšak soudy nic takového nezjistily. Obecná tvrzení o neochotě k domluvě nemohou ospravedlnit porušování vykonatelného rozhodnutí druhým rodičem. Stěžovateli nemůže být kladeno k tíži, že "trval" na výkonu rozhodnutí, byť na něj lze apelovat, aby projevoval větší vstřícnost a flexibilitu vůči matce, je-li jeho skutečným zájmem kontakt s nezletilými.

44. Současně nebylo zjištěno, že by styky a předání byly zmařeny v důsledku záporného postoje nezletilých a že by v takovém případě byla pokuta pouze prostředkem k vynucení povinnosti rodiče, jejíž splnění není zcela v jeho moci (srov. nálezy sp. zn. II. ÚS 3489/15 či sp. zn. II. ÚS 3573/18 ze dne 19. 3. 2019).

45. Obecné soudy sice správně vymezily, že uložení pokuty nemá sankční povahu, jejich přístupem je nicméně konzervován zjevně nefunkční stav bez reálné motivace pro povinného rodiče plnit povinnosti podle vykonatelných rozhodnutí a snižována jejich autorita. Ačkoli uložení pokuty nemusí reálně zajistit předávání nezletilých, je pozitivní povinností státu na rodiče aktivně působit dostupnými účinnými prostředky a nespokojit se pouze s výzvami k dobrovolnému splnění.

46. Ústavní soud nepředjímá, že každému návrhu na uložení pokuty má být automaticky vyhověno, natož, že by za každé porušení měla být matce uložena pokuta v maximální výši. Je nutné individuálně posoudit okolnosti každého porušení. Zároveň je třeba zohlednit širší souvislosti, které ukazují na dlouhodobé neuskutečňování předávání dětí, nikoli na jednotlivé výjimečné případy, které by bylo možné považovat za omluvitelné. Zjištěná míra nedodržování vykonatelných rozhodnutí vylučuje stěžovatele z jeho ústavně zaručeného práva na péči a výchovu o dítě a v takovém případě nelze hledat zástupné důvody, které by odůvodňovaly nečinnost soudu.

47. Lze proto uzavřít, že obecné soudy v rozporu s požadavky plynoucími z čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy nesplnily svou pozitivní povinnost zajistit efektivní výkon vykonatelných rozhodnutí (exekučních titulů), přestože ke kontaktu stěžovatele s dětmi dlouhodobě nedochází, čímž bylo v důsledku porušeno i jeho právo na péči a výchovu dítěte zaručené čl. 32 odst. 4 Listiny. Obecné soudy svá rozhodnutí založily na paušálních závěrech a nepodložených či souhrnných skutkových zjištěních, čímž porušily také právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

48. V případě uložení pokuty obecné soudy posoudí poměry povinného rodiče, míru a povahu důvodů neplnění vymáhané povinnosti, a zda zvolená částka může povinného rodiče reálně motivovat k tomu, aby splnil svou povinnost. Nepřiměřeně nízká pokuta může vést k porušení práva na ochranu rodinného života (viz rozsudek ESLP ve věci Andělová proti České republice ze dne 28. 2. 2008, č. stížnosti 995/06); pokutu lze ukládat opakovaně a je možné ji i postupně navyšovat.

49. Obecné soudy mají povinnost nastavit poměry k nezletilým tak, aby byla dětem účinně zajištěna rovnoměrná péče obou rodičů, což zahrnuje i vhodný způsob předávání dětí, který se v současnosti ukazuje jako nefunkční. Rozhodnou-li soudy, že si děti bude přebírat rodič v místě bydliště toho, komu péče končí, případně v jiném místě, musí takové rozhodnutí rodiče dodržovat bez rozdílu.

50. Dokud si však rodiče neuvědomí, že děti potřebují oba rodiče a roli druhého nelze přehlížet nebo

vytěšňovat, budou mít jakékoliv prostředky jen omezený dopad. Je patrné, že stěžovatel i matka usilují o "převahu" jeden nad druhým, aniž by zohledňovali nejlepší zájem nezletilých (důkazem toho je mimo jiné i chování stěžovatele, který nerespektoval dočasnou změnu v předávání dětí, protože nebyla podle jeho představ). Musejí si však uvědomit, že při sporech týkajících se úpravy poměrů k nezletilým není žádných vítězů, ale pouze poražených - především dětí. V tomto ohledu se Ústavní soud připojuje k apelu odvolacího soudu.

51. Namítá-li stěžovatel porušení práva na projednání věci bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny, Ústavní soud důsledně rozlišuje mezi stížnostmi proti probíhajícím průtahům a těmi, jež směřují proti řízením již pravomocně skončeným (viz náleží

sp. zn. II. ÚS 2575/24 ze dne 6. 11. 2024, body 37 a 38) - jako tomu je v nynějším případě. Ústavnímu soudu proto nepřisluší nyní porušení tohoto práva vyslovit; ostatně zrušení napadených rozhodnutí pouze z tohoto důvodu by stěžovateli nepomohlo. Po kasačním zásahu Ústavního soudu bude mít stěžovatel nadále k dispozici prostředky ochrany - jak procesní, tak kompenzační - včetně nároku podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (srov. např. náleží sp. zn. IV. ÚS 2519/07 ze dne 7. 8. 2007).

52. Nicméně: stěžovateli lze přisvědčit, že okresní soud má rozhodovat o jednotlivých návrzích bezodkladně a odvolací soud má namísto opakovaného rušení a vracení věcí rozhodnout sám meritorně, je-li to možné. Vzhledem k plynutí času a jeho vlivu na vztah dětí k rodičům nabývá rychlost řízení týkajících se nezletilých mimořádného významu (viz např. náleží sp. zn. II. ÚS 3765/11, body 28 a 29). Rozhodnout pravomocně o návrzích na výkon rozhodnutí až po několika letech (v tomto případě byly první návrhy podány již v roce 2021) není z ústavního hlediska přípustné.

53. Ústavní soud si je vědom složitosti dané věci - rodiče místo toho, aby své problémy řešili dohodou a se vzájemným respektem, zahlcují soud dalšími návrhy a podáními, o čemž svědčí objemnost opatrovnického spisu i množství provedených úkonů. Ani tak ale nelze ustoupit od požadavku, aby soud postupoval rychle a chránil práva účastníků řízení. Soudy musí zajistit včasné rozhodnutí i za situace, kdy se na průtazích v řízení podílejí jeho účastníci (srov. náleží sp. zn. I. ÚS 91/03 ze dne 7. 12. 2004). Taktéž výkon rozhodnutí je nutné provést v co nejkratším čase (srov. rozsudek ESLP ve věci Hokkanen proti Finsku ze dne 23. 9. 1994, č. stížnosti 19823/92, § 56).

VII. Závěr

54. Protože obecné soudy porušily práva stěžovatele na ochranu rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy, na péči a výchovu dítěte podle čl. 32 odst. 4 Listiny a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, Ústavní soud jeho ústavní stížnosti zčásti vyhověl a výrok I rozsudku okresního soudu a výrok II rozsudku odvolacího soudu v části, v níž byl potvrzen výrok I rozsudku okresního soudu, zrušil podle § 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

55. V dalším řízení bude úkolem okresního soudu, aby bez zbytečných průtahů znovu rozhodl o návrzích stěžovatele na výkon rozhodnutí. Každý případ zmařeného styku či předání posoudí samostatně a zároveň v kontextu celkového vývoje. Přitom zohlední závěry vyplývající z tohoto nálezu a opětovně rozhodne o nákladech vykonávacího řízení. Není-li stávající model předávání dětí vyhovující a funkční, může jej soud ze své úřední povinnosti a bez návrhu upravit jinak.

56. Ve zbývajících částech Ústavní soud ústavní stížnost odmítl zčásti jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným a zčásti jako návrh zjevně neopodstatněný [§ 43 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)